

## Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi

### YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİKLER KOMİSYONU ÜYELERİ

|                                     |                       |
|-------------------------------------|-----------------------|
| Prof. Dr. Atilla ERİŞ<br>(Yürütücü) | Yükseköğretim Kurulu  |
| Prof. Dr. Ömer<br>DEMİR             | Yükseköğretim Kurulu  |
| Prof. Dr. Berrak<br>KURTULUŞ        | Yükseköğretim Kurulu  |
| Prof. Dr. Durmuş<br>GÜNAY           | Yükseköğretim Kurulu  |
| Prof. Dr. Muhittin<br>ŞİMŞEK        | Yükseköğretim Kurulu  |
| Prof. Dr. Ali Ekrem<br>ÖZKUL        | Yükseköğretim Kurulu  |
| Prof. Dr. Atabay<br>DÜZENLİ         | Çukurova Üniversitesi |
| Prof. Dr. Mehmet<br>DURMAN          | Sakarya Üniversitesi  |
| Prof. Dr. Muzaffer<br>ELMAS         | Sakarya Üniversitesi  |

### YÜKSEKÖĞRETİM YETERLİKLER ÇALIŞMA GRUBU ÜYELERİ

|                     |                                                          |
|---------------------|----------------------------------------------------------|
| Mehmet DURMAN (Bşk) | Sakarya Üniv. Rektörü                                    |
| Muzaffer ELMAS      | Sakarya Üniv. Rektör Yrd.                                |
| Atabay DÜZENLİ      | Çukurova Üniv., Fen-Edeb. Fak.                           |
| Nuran ÖZYER         | Hacettepe Üniv., Ed. Fak., Alman<br>Dili ve Edeb. Böl.   |
| Koray BODUROĞLU     | Hacettepe Üniv., Tıp. Fak., Çocuk<br>Sağ. ve Hast. ABD.  |
| Selda ÖNDEROĞLU     | Hacettepe Üniv., Tıp. Fak.,<br>Anatomi A.B.D.            |
| Ahmet SELAMOĞLU     | Kocaeli Üniv., İİBF., Çalışma Eko.<br>ve End. İliş. Böl. |
| Lerzan ÖZKALE       | İTÜ, İşletme Fak., İşletme Müh.<br>Böl.                  |
| Hasan MANDAL        | Anadolu Üniv., Mühendislik Fak.<br>Dekanı                |
| Gönül AKÇAMETE      | Ankara Üniv., Eğitim Fak. Dekanı                         |
| Miraç AKÇAY         | KTÜ, Mühendislik Fak., Jeoloji<br>Müh. Böl.              |
| Zafer GÜL           | Marmara Üniv., Mühendislik Fak.,<br>Makina Müh. Böl.     |

Türkiye'de yükseköğretimde ulusal yeterlilikler çerçevesi oluşturulmasına yönelik ilk çalışmalar, 2005 yılında Bergen'de gerçekleştirilen ve ulusal yeterlilikler çerçeveslerinin oluşturulmasını karara bağlayan Bakanlar Zirvesi sonrasında Yükseköğretim Kurulu tarafından başlatılmıştır. Yükseköğretim Kurulu tarafından 28.04.2006 tarih ve 2006/8 sayılı Yükseköğretim Kurulu Başkanlık Kararı ile kurulan ilk **Yükseköğretim Yeterlilikler Komisyonu (YYK)** üyeleri Yükseköğretim Kurulu ve Yükseköğretim Kurumları temsilcilerinden oluşturulmuş ve çalışmalarını 04.02.2008 tarihine kadar sürdürmüştür. Komisyon bu tarihler arasında sürdürdüğü çalışmalar sonucunda ağırlıklı olarak QF-EHEA düzey tanımlayıcılarını kullanarak yükseköğretimin her düzeyi (ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora) sonunda asgari olarak kazanılması gereken bilgi ve kavrama (knowledge and understanding), kavrananları uygulama (applied knowledge) ve geniş anlamda yetkinlere (competences) göre tanımlamış ve bu kapsamda öğrenim çıktılarından (learning outcomes) oluşan "Türk Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi"nin ilk taslak versiyonunu ilgili paydaşların görüşlerine ve katkılarına sunmuştur.

10.07.2008 tarihinde Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı tarafından UYÇ çalışmalarını sürdürmek üzere Komisyon üyeleri yenilenmiş ve Komisyon çalışmalarına destek vermek üzere, üyeleri yukarıda belirtilmiş olan "Yükseköğretim Yeterlilikler Çalışma Grubu" kurularak, ilgili alandaki hazırlık çalışmaları yeniden başlatılmıştır.

Yenilenen Komisyon ve Çalışma Grubu günümüze kadar aşağıda belirtilen çalışmaları gerçekleştirmiştir;

1. 11 aşamada tamamlanması öngörülen ulusal yeterlikler oluşturma sürecinde yapılacak olan çalışmaların takvimi belirlenmiştir. Belirlenen takvime göre 2006 yılında başlatılmış olan UYÇ'nin hazırlanması ve onaylanmasının Ocak 2010 a kadar tamamlanması, gerekli idari organizasyonel yapılanmanın Şubat 2010 a kadar tamamlanması öngörülmektedir. Çerçevenin öncelikle pilot ölçekte belirlenecek olan kurum ve programlarda uygulanmasının 2010 yılına kadar ve tüm kurumları ve programları kapsayacak şekilde uygulanmasının ise 2012 yılı sonuna tamamlanması planlanmıştır. Yeterliliklerin UYÇ'ne belirli bir kalite güvencesi sistemi ile dahil edilmesi çalışmalarının 2012-2015 yılları arasında, çerçevenin Avrupa Üst Yeterlikler Çerçeveleri ile uyumluluğunun belgelendirilmesi çalışmalarının ise 2010-2012 yılları arasında tamamlanması öngörülmüştür. UYÇ'ne ait çalışmaların ve gelişmelerin yer alacağı UYÇ web sayfasının ise 2010 yılı içerisinde hazırlanması ve kullanıma açılması beklenmektedir.

**Tablo 1. Türkiye Yükseköğretim Ulusal yeterlikler Çerçevesi oluşturma aşamaları ve aşamaların öngörülen tamamlanma tarihleri:**

#### **UYÇ Oluşturma Aşamaları**

- 1 Karar alınması (Decision to start)
- 2 Gündemi oluşturmak (Setting the agenda)
- 3 Sürecin organizasyonu (Organizing the process)
- 4 Çerçevenin tasarımı (Design framework)
- 5 Paydaşlardan görüş alınması (Consultation)
- 6 Çerçevenin onaylanması (Approval)
- 7 İdari organizasyon (Administrative set-up)
- 8 Uygulama (Implementation)
  - Pilot Uygulama
  - Tüm Kurumlarda Uygulama
- 9 Yeterliklerin UYÇ'ye dahil edilmesi (Inclusion of qualifications)
- 10 Çerçevenin Avrupa Yeterlik Çerçeveleri ile uyumluluğunun belgelendirilmesi (Self-certification)
- 11 UYÇ Web sitesinin oluşturulması ve yayınlanması (NQ web page)

2. Komisyon ve Çalışma Grubu, kurulduğu tarihten günümüze kadar çalışmalarını ağırlıklı olarak UYÇ'nin oluşturma aşamalarından UYÇ'nin tasarımına (Design Framework) odaklanmıştır. Bu kapsamda, Türkiye Yükseköğretim Sistemi'nin yapısı, düzeyler ve her bir düzey içerisinde verilen dereceler ve UYÇ'nin tasarımının içermesi gereken genel unsurları göz önünde tutularak aşağıda belirtilen çalışmalar, paydaş görüşlerine sunulmak üzere hazırlanmıştır.

- **UYÇ'nde yer alacak düzeyler ve sayıları (cycles and levels)**

Türk Yükseköğretim Sisteminin mevcut yapısı Bologna sürecinde öngörülen 3 düzeyli (lisans, yüksek lisans ve doktora) sisteme uyumludur. Yine, her iki Avrupa Üst Yeterlikler Çerçevesinde öngörülen ve ara yeterlikler olarak nitelendirilen "kısa düzey (short cycle-QF-EHEA ve 5. Düzey-EQF-LLL) Türk Yükseköğretim Sisteminde "ön lisans" derecesi olarak verilmektedir. Bu nedenle, Yükseköğretim UYÇ'nin ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerini kapsayacak şekilde 4 (dört) düzeyde tanımlanabileceği aşıkardır.

- **Her bir düzeyde mevcut eğitim-öğretim program profillerinin belirlenmesi (profiles)**

Türk Yükseköğretim Sisteminin her bir düzeyinde farklı öğrenim çıktıları grupları ile tanımlanabilecek yeterlikler olduğu bilinmektedir. Her bir yükseköğretim düzeyinde öğrenim çıktıları açısından farklılığı olan bu öğrenim programlarının (yeterlikler gruplarının) sınıflandırılması aşağıda Tablo 2'de verilmektedir.

**Tablo 2. Ulusal Yeterlikler çerçevesi düzeyleri ve farklı öğrenim çıktıları olan yeterlikler:**

| <b>YÜKSEKÖĞRETİM DÜZEYLERİ</b>                           | <b>VERİLEN DERECELER/YETERLİKLER</b> |                |                            |                    |
|----------------------------------------------------------|--------------------------------------|----------------|----------------------------|--------------------|
| Doktora<br>QF-EHEA: 3. Düzey<br>EQF-LLL : 8. Düzey       | Doktora                              | Tıpta Uzmanlık |                            | Sanatta Yeterlilik |
| Yüksek lisans<br>QF-EHEA: 2. Düzey<br>EQF-LLL : 7. Düzey | Tezli Yüksek Lisans                  |                | Tezsiz Yüksek Lisans       |                    |
| Lisans<br>QF-EHEA: 1.Düzey<br>EQF-LLL : 6. Düzey         | Fakülte                              |                | Yüksekokul ve Konservatuar |                    |
| Ön lisans<br>QF-EHEA: Kısa Düzey, EQF-LLL : 5. Düzey     | Lisans içerisinde ön lisans          |                | Meslek Yüksekokulları      |                    |

**Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (TYUYÇ) ile ilgili Genel Kurul Kararı:**

Yükseköğretim Kurulu'nun 21/05/09 tarihli ve 10 no'lu Genel Kurul kararı uyarınca, "Türkiye Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler Çerçevesi (TYUYÇ)" oluşturma çalışmalarıyla ilgili olarak Ek' te yer alan rapor görüşülerek,

1. TYUYÇ'nin oluşturulma süreci ve takviminin,
2. TYUYÇ'de yer alacak düzeylerin (Dört Düzey) (Önlisans, Lisans, Yüksek Lisans, Doktora),
3. TYUYÇ kapsamında Yükseköğretim (1), Mesleki Eğitim (2) ve Sanat Eğitimi (3) Yeterlilikler Çerçevesi'nin 3 (üç) ayrı çerçeve olarak tasarımının,

4. TYUYÇ'nin her bir düzeyi ve/veya profili için verilen derecelerin (Önlisans, Lisans, Yüksek Lisans (Tezli-Tezsiz), Doktora/Tıpta Uzmanlık/Sanatta Doktora),

5. Düzeylerin tanımlanması için kullanılan genel düzey tanımlayıcıları ile TYUYÇ kapsamında tanımlanmış olan Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi lisans, yüksek lisans ve doktora düzey tanımlarının; uygun olduğuna,

Bundan sonraki çalışmalar için Yükseköğretim Ulusal Yeterlilikler Komisyonu'na bağlı olarak;

1. Mesleki Eğitim Yeterlilikler Çerçevesi çalışmaları için Milli Eğitim Bakanlığı ve Mesleki Yeterlilikler Kurumu'ndan ilgili temsilcilerin de içinde bulunacağı "Yükseköğretim Mesleki Eğitim Yeterlilikler Çalışma Grubu"nın oluşturulmasına,

2. Sanat Eğitimi Yeterlilikler Çerçevesi çalışmaları için Güzel Sanatlar Fakültesi ile Konservatuar temsilcilerin içinde bulunacağı "Yükseköğretim Sanat Eğitim Yeterlilikler Çalışma Grubu" nun oluşturulmasına,

3. TYUYÇ' nin sektörel (bilim/meslek veya sanat alanı) ve her bir sektör içerisinde program düzeyinde hayata geçirilebilmesi için yükseköğretim mevzuatı kapsamına yasal ve idari düzenlemelerin yapılmasına,

karar verilmiştir.

Yukarıda belirtildiği üzere, ülkemizde Bologna Süreci ve Lizbon Stratejisi çalışmaları doğrultusunda yükseköğretimde ulusal bir yeterlilikler çerçevesi oluşturma çalışmaları Başkanlığımız sorumluluğu ve koordinasyonu çerçevesinde konuyla ilgili oluşturulan Komisyon ve Çalışma Gruplarının katkılarıyla sürdürülmektedir. Bu kapsamda günümüze kadar yapılan çalışmalar ve ulaşılan sonuçlar Komisyon tarafından hazırlanan özet raporda yer almaktadır.

Onbir adımda oluşturulması ve yükseköğretim programları düzeyinde uygulanması öngörülen "Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ)"nin günümüze kadar yapılan çalışmalar ile uygulama takvimi, tasarımı, kredi ve öğrenci çalışma yükleri ile mesleki eğitimi de kapsayan önlisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeylerinin yeterliliklerinin oluşturulması çalışmaları tamamlanmıştır. TYYÇ'nin belirtilen bu temel unsurları Yükseköğretim Genel Kurulu'nun daha önce aldığı 21.05.2009 tarih ve 10 sayılı kararı paralelinde 21.01 2010 tarihli toplantısında görüşülerek kabul edilmiş ve bundan sonraki süreçte TYYÇ'nin yükseköğretim kurumları düzeyinde uygulanmasına yönelik yapılması gereken çalışmalar karara bağlanmıştır.

**21.01.2010** **tarihli** **Genel** **Kurul** **kararı;**

1 . İsminin "Türkiye Yükseköğretim Yeterlilikler Çerçevesi (TYYÇ)" olarak değiştirilmesine,

2. Oluşturma süreci ve takviminin Ek-1: Tablo 1'de gösterilen tarihler ile güncellenmesine,3. (1) Yükseköğretim Yeterlilikleri, (2) Mesleki Eğitim Yeterlilikleri ve (3) Sanat Eğitimi Yeterlilikleri olarak tasarımı öngörülmüş olan TYYÇ Yeterlilik Profillerinin (farklılıklarının), Ek-2: Tablo 2'de gösterildiği şekli ile "Yükseköğretim Yeterlilikleri" olarak değiştirilmesine,4. 6., 7. ve 8. düzeylerin düzey tanımlarının, yükseköğretimin tüm düzeylerini ve bu düzeylerin yeterlilik profillerini (farklılıklarını) kapsayacak şekilde tek bir çerçevede tanımlandığı TYYÇ önlisans, lisans,yüksek lisans

**ve doktora düzey tanımlarının** Ek-3: Tablo 3, 4, 5 ve 6'da gösterildiği şekli ile değiştirilmesine;5. Her bir düzeyi için toplam kredi (AKTS) ve öğrenci çalışma yükü aralıklarının Ek-4: Tablo 7'de gösterildiği şekli ile uygun olduğuna; TYYÇ kapsamında bundan sonraki çalışmaların sürdürülebilmesi için; 1. TYYÇ kapsamında Temel Alan Yeterliliklerinin tanımlanması çalışmalarına esas teşkil etmek üzere TYYÇ Temel Alanları olarak Uluslararası Eğitim Sınıflandırma Standardı (ISCED 97)'nin belirlediği temel alanların (Ek-4: Tablo 7) benimsenmesine,2. TYYÇ Temel Alan Yeterliliklerinin tanımlanmasında görev alacak olan Temel Alan Konseyleri Üyelerinin ilgili temel alanlarda konu uzmanı dekanlar arasından Üniversitelerarası Kurul'un Eğitim Konseyleri tarafından belirlenecek üyelerin katılımı ile oluşturulmasına, karar verilmiştir.